

L. Dimitz, Iv. Škerjanec, Fr. Vidic, Ivan Souvan in baron Feliks Pino. Nekaj pesmi je Prešeren sam zložil v nemškem jeziku. Najboljši prelagatelj je Funtek, ker je izmed vseh on edini tudi sam pravi lirik. Funtek je preložil „Sonetni venec“ ter to težko nalogo rešil primeroma jako dobro. Čisti dohodek zbirke je namenjen za Prešernov spomenik.

Dr. E. Lampe.

Hrvaška književnost.

Knjige „Matiče Hrvatske“ za god. 1900.

Eliza Orzeszko. *Izabrane pripovedi.* Svezak prvi. („Slavenske knjižnice“ knjiga VIII.)

Letošnja „Slavenska knjižnica“ je objavila tri povesti glasovite poljske pisateljice, v katerih se kaže nenavadno krepki pisateljski dar Orzeszkove. Ako bi ne bral ženskega imena na naslovni strani, bi menil, da je to pisal trezen, izkušen mož. Plastičnost, globoko pojmovanje človeške duše, temeljito poznavanje in analizovanje ljudskih značajev — to ji daje ono moško resnost, ki je pri pisateljicah tako redka. Ona ne biča zlobnosti in pokvarjenosti, ne zgraža se nad propalimi značaji, a opisuje jih tako, da mora bravec vedeti, pri čem da je. Tudi njihove zlobe ne riše tako, da bi ugajala, mikala in vabila. Nekaj potez, nekoliko črtic — in pred nami se razvijajo trdi, krepki — a tudi majhni ljudje. Vedno določnejše, vedno markantnejše se pojavljajo pred našim duhom, čim bolj se vglablamo v povest.

Orzeszko je prijateljica revnim, potrtem in izmučenim. S tem je že tudi označena vsa njena smer. Kaj rada se zamišlja v minljivost sveta. To je tudi motiv prve, krajše črtice: „Smrt domovja.“ Vrvenje in šumenje, glasni krik in vik, običen pri dražbah na deželi, je opisan preprosto in enostavno, a vendar živahno in pretresljivo. Vse, kos za kosom se razprodali . . . Naposled ostanejo samo gole hišne stene, prazne, mrtve . . . in med njimi se kakor vzdihovanje nevidnih bitij veter vleče krog voglov, mrak zgoščuje . . .

V drugi povesti: „Brata“ je jasno izražena vroča ljubezen do rodne zemlje in veliko nasprotstvo v mišljenju in v čustvovanju dveh bratov: posestnika Zenona Horniča in petrograjskega inženirja Viktorja. Po krvi brata, sta popolnoma različna po mišljenju. Prvi, nadarjen slikar, je pustil umetnost iz ljubezni do domovja. Težko, mučno mu je. Nihče, niti žena ga ne umeva, ne čuti tega, kar občuti on . . . V to vsakdanjo mračno otožnost mu posije za trenutek svetel žarek, bratov prihod. Potožiti mu želi svoje muke, pridobiti in vneti ga hoče v ljubezni do domovja. A brat Viktor je popolnoma novodoben človek, brez pravega srca, brez zdravih idej. Drug drugemu sta se odtujila. Srca so se predrugačila. Njune težnje

so različne. Razideta se za zmerom. Viktor je miren, a Zenon ostane sam s svojimi mukami . . .

Najdaljša je tretja novela: „Seljačina“ (Cham). Z mojstrskim peresom je pisateljica očrtala muko in trpljenje preprostega ribiča Pavla, ki ima dobro, čisto dušo in ne pozna družega, kakor svoj dom, reko Njemen in njeno obrežje, ter čuti in pojmi resnost človeškega življenja. Zato hoče živeti, kakor ukazuje Bog. Oženi se z gosposko, izprijeno žensko. Njena odkritosrčnost, s katero mu pripoveduje svoje slabo življenje, mu ugaja. V njeni odkritosrčnosti že vidi njeno poboljšanje. Za ženo jo vzame, ko mu je ona obljubila in se zaklela, da mu bode vedno zvesta. Njene duše ni poznal, zato je verjel njenim besedam.

A varal se je: žena se mu dvakrat izneveri. On pa ne vidi nikjer njene krivde. Samega sebe dolži: Zakaj je ni vodil na pravo pot? Zato ravna odslej ž njo ostrejšje. Nekoč dvigne roko nad njo, in tega mu ne more Franica pozabiti. Vzame strupa in ga pomeša med jed. Zaprli so jo. A Pavel, ki se je bil med tem zavedel, gre bolan pred orožnika in izposluje njeno oprostitev. Njegova ljubezen je bila velika, oprostujoča. A vso to ljubezen mu žena vrne s tem, da se obesi . . .

To je v glavnih potezah snov tretje povesti. A kaj imamo od te povesti? Muko in žalost in sočutje. Čitatelja mora potreti misel: Kaj bi se trudil s poboljšanjem bodisi žene ali otroka, saj tako nič ne pomaga! Zloben in hudoben človek ostane vedno tak, kakršen je; zraven pa onesrečuje še one, ki so v njegovi bližini . . . A to ni res, ni bilo in ne bode res. Zato nam ugaja smer in tendenca te povesti. Spis te mora zadovoljiti. Utešiti mora v tebi tvoje hrepenenje, tvojo bol. Celiti mora rane, ne pa nas užaliti, kakor zadnji noveli „Brata“ in „Seljačina“. Sicer pa je tehnika izborna in opisovanje psihološko dovršeno. Tudi uvod, ki ga je spisal Velikanović, priča, da se temeljito proučujejo spisi poljske pisateljice. Le proslavljanje Leva Tolstega in njegovih konfuznih, radikalnih in nelogičnih idej bi bilo lahko izostalo.

F. Ks. S.

Češka književnost.

Jan Janča: *Z města a venkova.* Novelly. Ottovy Laciné knihovny národní č. 177. Str. 218. — Delo g. Janče spada v okvir poljudnih spisov iz moravskega življenja. V vseh novelah se slika moravsko-slovaško življenje na deželi, in pisatelj rabi narečje moravsko-slovaško v pogovorih posamičnih oseb. Ni mi mogoče vsebine vseh povesti tudi le kratko opisati. Omenjam samo, da se pisatelj kot moravski Slovak spominja v njih svoje mladosti ter v svežem slogu in mestoma z zdravo šaljivostjo pripoveduje razne dogodke iz moravsko-